

Maria Garczyńska

AGH Akademia Górniczo-Hutnicza, Biblioteka Główna

Bibliograficzne bazy danych w ocenie pracowników i jednostek szkół wyższych w Polsce

Maria Garczyńska - absolwentka studiów bibliotekoznawczych Uniwersytetu Jagiellońskiego. Pracownik Miejskiej (potem Wojewódzkiej) Biblioteki Publicznej w Krakowie. Od 1998 r. pracuje w Bibliotece Głównej Akademii Górniczo-Hutniczej, obecnie na stanowisku starszego kustosa dyplomowanego. Główne zainteresowania zawodowe skupia na badaniu czytelnictwa oraz zagadnieniach bibliograficznych. Autorka i redaktorka książek (m.in. Skarby Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie: zbiory historyczne Biblioteki Głównej, Krzeszowice — miasto i gmina: bibliografia w wyborze za lata 1783-1997) oraz artykułów w prasie fachowej.

Streszczenie: W referacie poruszono zagadnienia związane z wykorzystaniem bibliograficznych baz danych w ocenach parametrycznych jednostek. Szczególną uwagą objęto bazy dokumentujące dorobek piśmienniczy pracowników szkół wyższych w Polsce, a także Polską Bibliografię Naukową (PBN), w założeniach koncepcyjnych i pierwszych próbach usytuowania jej wśród innych baz bibliograficznych. Porównano zasoby polskich baz bibliograficznych z bazami światowymi (głównie Web of Science) celem wskazania możliwości współpracy z bazami dokumentującymi dorobek piśmienniczy pracowników naukowych i ich wykorzystania przy ocenie pracowników i jednostek uczelni polskich.

Słowa kluczowe: bibliografie publikacji pracowników, szkoły wyższe, regulacje prawne

Abstract: The aim of the article is to present how the bibliographic databases are used for the valuation of scientific institutions. Special attention is paid to bibliographies of the staff of Polish universities and colleges and to Polish Scholarly Bibliography. The types of documents registered in the bibliographic databases are compared with the world databases, especially with Web of Science. The possibilities of cooperation between databases in the field of the scientific institutions assessment are also presented.

Keywords: collective bibliographies of the staff, schools of higher education, legal regulations

[Prezentacja](#)

Wstęp

Bibliograficzne bazy danych to znakomite źródło informacji o piśmiennictwie także pracowników jednostek naukowych w Polsce. Wśród wszystkich baz największą rolę odgrywają prymarnie bibliografie publikacji pracowników, rejestrujące dorobek piśmienniczy jednostek naukowych na podstawie oryginałów publikacji. Wzrastająca rola i znaczenie bibliografii publikacji pracowników szkół wyższych w Polsce sprawia, że zagadnieniom opracowania tych bibliografii poświęca się coraz więcej miejsca w prasie fachowej. Opublikowane wcześniej prace autorki, np. artykuł w „Przeglądzie Bibliotecznym”¹ oraz referat wygłoszony podczas konferencji w Bydgoszczy², są wy-

¹ GARCZYŃSKA, M. Bibliografie publikacji pracowników państwowych szkół wyższych w Polsce w świetle badań ankietowych. *Przegląd Biblioteczny* 2006, R. 74, z. 1, s. 60–76.

² GARCZYŃSKA, M. Bibliografie publikacji pracowników szkół wyższych w Polsce. W: *Bibliograficzne bazy danych: kierunki rozwoju i możliwości współpracy: ogólnopolska konferencja naukowa z okazji 10-lecia bazy danych BazTech. Bydgoszcz, 27–29 maja 2009* [on-line]. [Warszawa]: Stowarzyszenie

Bibliograficzne bazy danych i ich rola w rozwoju nauki

II Konferencja naukowa Konsorcjum BazTech

Poznań, 17-19 kwietnia 2013

nikiem analiz i rozważań związanych z tym zagadnieniem. W artykule przedstawiono wyniki badań ankietowych — ustalono m.in. zasady opracowania, rodzaje rejestrowanych materiałów oraz zamieszczane w bibliografiach wskaźniki oceny wartości publikacji, zarówno na poziomie międzynarodowym (m.in. *Impact Factor*), jak i krajowym (punktacja Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego). Kontynuacją tych rozważań był referat analizujący szczegółowo klasyfikowanie materiałów opisywanych w bibliografiach, aktualizowanie danych związanych ze wskaźnikami oceny rejestrowanych publikacji, w świetle krajowych aktów prawnych związanych z oceną parametryczną jednostek.

W niniejszym referacie dane powyżej opisane przedstawiono w kontekście nowej bazy, jaką jest Polska Bibliografia Naukowa. Poruszono także zagadnienia związane z wykorzystaniem innych baz bibliograficznych, polskich i światowych, pod kątem przejmowania danych dla celów bibliografii publikacji pracowników szkół wyższych.

Zróżnicowanie typów/rodzajów publikacji w bibliografiach

Najważniejszym zadaniem każdej bibliografii jest takie opisanie publikacji, aby została ona zidentyfikowana także po wielu latach. Bibliografie mają dokumentować dorobek wydawniczy (piśmienniczy) na potrzeby historyczne, tak by mogły służyć pomocą badaczom, jak obecnie bibliografie historyczne powstałe wiele lat temu. Szczególnie ważna jest zatem poprawność opisów bibliograficznych zarówno pod kątem danych (np. numeracja stron, tomów, poprawny zapis tytułu czasopisma), jak i określenia typu/rodzaju publikacji. Te zasady obowiązują także przy bieżącym wykorzystaniu bibliografii (np. w celu wykonania analiz cytowań, zgodności danych z opisami w innych bazach danych). Tylko rzetelne stosowanie powyżej opisanych reguł zapewni trwałą wartość bibliografii oraz umożliwi automatyzację części prac związanych z wykorzystaniem danych w bazach do celów bieżących, w tym także do oceny jednostek naukowych i ich pracowników.

Bibliografie publikacji pracowników uczelni polskich wykorzystują dane zawarte w pozostałych polskich i światowych bazach danych jako uzupełnienie opisów bibliograficznych. Pobierane są różnego rodzaju wskaźniki (np. z bazy Journal Citation Report wskaźnik *Impact Factor* dla czasopisma za dany rok, z bazy Web of Science informacja o cytowaniach artykułów, ostatnio także, na skutek zmian w zasadach oceny jednostek naukowych, informacja o zarejestrowaniu referatów z konferencji międzynarodowych), a także porównywane są opisy publikacji przy trudnych do identyfikacji dokumentach. Jednak przyjęte w instytucjach naukowych ustalenia i cele tworzenia bibliografii, a także tradycje w ich opracowaniu powodują duże zróżnicowanie typów/rodzajów publikacji rejestrowanych w bibliografiach. W zasadzie większość bibliografii dąży do takiego opisu dokumentu, aby pozostać w zgodzie z wytycznymi Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w zakresie oceny jednostek. Są także instytucje, które włączają do rejestrowanych publikacji niepublikowane dane związane z działalnością badawczą (np. udział w konferencjach, członkostwo w or-

Bibliograficzne bazy danych i ich rola w rozwoju nauki

II Konferencja naukowa Konsorcjum BazTech

Poznań, 17-19 kwietnia 2013

ganizacjach, opisy stanowisk badawczych, urządzeń prototypowych, instalacji doświadczalnych). Bibliografie nie podlegają wytycznym ogólnopolskim (w znaczeniu zasad rejestrowania publikacji), jednak najczęściej ich zasoby są wykorzystywane dla celów wyznaczonych ogólnopolskimi (ministerialnymi) regułami. Rodzi to sprzeczność pomiędzy zasadami bibliograficznymi a zasadami oceny jednostek, także w zakresie kwalifikacji dokumentów do odpowiednich typów/rodzajów. Obecnie do zróżnicowanych zasad dołączyły rodzaje dokumentów rejestrowane w bazie Polska Bibliografia Naukowa³. Aby zobrazować różnice, w poniższej tabeli porównano przykładowe rodzaje/typy dokumentów rejestrowane w bibliografiach: Polska Bibliografia Naukowa (PBN), w bibliografiach uczelni medycznych (BUM), uczelni technicznych (BUT), ekonomicznych (BUE), uniwersytetów (BU), innych uczelni (Inne, np. artystycznych, pedagogicznych, wychowania fizycznego). Dodano także wytyczne zamieszczone w *Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 lipca 2012 roku w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym*⁴ (RM). W zakresie książek dodano kwalifikację dokumentów na podstawie narodowego centralnego katalogu NUKAT, wynikającą z charakterystyki rzeczowej, zawężając określniki formy do 904 spośród występujących w bibliografiach⁵. Nie analizowano innych baz danych z uwagi na jednolity charakter rejestrowanych w nich publikacji (np. BazTech — artykuły w czasopismach i referaty z materiałów konferencyjnych bez dalszych rozróżnień). Nie analizowano także szczegółowo dalszych podziałów w obrębie opisanych grup publikacji (np. polskie, zagraniczne, publikowane, niepublikowane, drukowane, elektroniczne). Nie przywołano podziału dokumentów według zasad określonych w bibliotekarstwie ze względu na zbyt ogólny jego charakter. Nie uwzględniono typów/rodzajów zasadniczo odbiegających od norm bibliograficznych wykazywanych tylko w jednej instytucji. W tabeli podano jedynie typ/rodzaj publikacji, w większości bez charakterystyki rodzaju odpowiedzialności (autorstwo, redakcja). Liczba typów publikacji wykazanych w analizowanych bibliografiach waha się od 4 to 41.

W tabeli wykazano tylko artykuły i książki, pomijając referaty i fragmenty książek (rozdziały), z uwagi na zbliżone mechanizmy zróżnicowania występujące we wszystkich grupach dokumentów.

Tab.1. Przykładowe rodzaje/typy dokumentów rejestrowane w bibliografiach

Typ	RM**	PBN*	BUM	BUT	BU	BUE	Inne	NUKAT (dla książek)	Liczba wystą- pień
Artykuły									
Oryginalny artykuł naukowy		X							1
Artykuł przeglądowy		X	X						2

³ Polska Bibliografia Naukowa [on-line]. 2013 [Dostęp 20.04.2013]. Dostępny w World Wide Web: <https://pbn.nauka.gov.pl/>.

⁴ Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 lipca 2012 roku w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym. Dz.U. 2012, poz. 877.

⁵ Indeks określników języka haseł przedmiotowych KABA: stan na 26 kwietnia 2013: określniki formy [on-line]. 2013 [Dostęp 26.04.2013]. Dostępny w World Wide Web: http://centrum.nukat.edu.pl/index.php?option=com_nuslowkaba&view=sownik&searched=1&allchars=1&char=&etykieta=185&Itemid=157.

Bibliograficzne bazy danych i ich rola w rozwoju nauki

II Konferencja naukowa Konsorcjum BazTech

Poznań, 17-19 kwietnia 2013

Typ	RM**	PBN*	BUM	BUT	BU	BUE	Inne	NUKAT (dla książek)	Liczba wystąpień
Artykuły									
Bibliografia		X							1
Edycja tekstów źródłowych		X							1
Polemika		X			X		X		3
List		X	X		X		X		4
Komunikat		X		X	X				3
Hasło rzeczowe		X							1
Recenzja		X	X	X	X	X	X		6
Artykuł monograficzny	X niezaliczony do dorobku jednostki	X							2
Komentarz do ustawy		X							1
Artykuł wstępny/edytorial		X		X		X			3
Notatka		X					X		2
Sprawozdanie		X			X				2
Mapa		X							1
Artykuł popularno-naukowy		X		X	X				3
Opracowanie krytyczne tekstów literackich		X							1
Artykuł publicystyczny		X			X	X			3
Publikacja w czasopiśmie naukowym z listy MNiSW A,B,C	X			X	X				3
Publikacja w czasopiśmie zagranicznym (dla nauk humanistycznych i społecznych)	X			X	X	X	X		5
Publikacja w recenzowanych materiałach konferencyjnych zarejestrowanych w WoS	X			X	X				3
Artykuły w czasopismach, wydawnictwach seryjnych			X	X	X	X	X		5
Przedmowy				X		X			2
Wywiady				X	X	X			3
Wypowiedzi			X		X	X			3
Głosy w dyskusjach						X	X		2
Fragment w cza-							X		1

Bibliograficzne bazy danych i ich rola w rozwoju nauki

II Konferencja naukowa Konsorcjum BazTech

Poznań, 17-19 kwietnia 2013

Typ	RM**	PBN*	BUM	BUT	BU	BUE	Inne	NUKAT (dla książek)	Liczba wystą- pień
Artykuły									
sopiśmie									
Nekrologi, wspomnienia pośmiertne					X		X		2
Referat w czaso- piśmie / artykuł konferencyjny				X		X	X		3
Streszczenie w czasopiśmie				X			X		2
Komentarz							X		1
Tłumaczenia				X					1
Apendyks			X						1
Artykuł w suple- mencie, zeszytcie specjalnym			X						1
Praca wieloo- środkowa			X						1
Książki									
Monografia nau- kowa	X	X	X	X	X	X	X		7
Podręcznik aka- demicki/ szkolny	X niezaliczany do oceny	X	X	X	X	X	X	X	8
Skrypt	X niezaliczany do oceny	X	X	X	X	X	X		7
Konspekt dydak- tyczny, materiały pomoc- nicze do ćwiczeń / materiały szko- leniowe			X	X				X	3
Prezentacje mul- timedialne, pre- lekcje				X					1
Antologia		X						X	2
Bibliografia	X	X	X	X	X	X	X	X	8
Katalog	X zabytków	X		X wy- staw	X wy- staw	X wystaw	X wystaw	X	7
Ekspertyza		X		X			X		3
Raport badawczy		X	X	X			X		4
Opracowanie krytyczne tekstów literackich	X	X			X				3
Encyklope- dia/słownik/leksy kon	X tematyczne	X		X				X	4
Edycja tekstów źródłowych	X	X		X	X			X	5
Książka			X			X	X		3
Książka abstrak-		X		X					2

Bibliograficzne bazy danych i ich rola w rozwoju nauki

II Konferencja naukowa Konsorcjum BazTech

Poznań, 17-19 kwietnia 2013

Typ	RM**	PBN*	BUM	BUT	BU	BUE	Inne	NUKAT (dla książek)	Liczba wystą- pień
Artykuły									
tów/posterów									
Komentarz do ustawy	X	X						X	3
Atlas/mapy	X mapy wieloaspektowe	X			X + plan			X	4
Książka popularno-naukowa		X	X	X	X			X	5
Leksykografie	X								1
Praca kazuistyczna			X						1
Praca historyczna			X						1
Tłumaczenia z opracowaniem redakcyjnym	X			X	X	X	X		5
Słowniki biograficzne i bibliograficzne	X								1
Referaty z konferencji / materiały konferencyjne / materiały zjazdowe (zbiory)	X			X		X	X	X	5
Powieści	X nie zalicza się							X	2
Zbiory poezji	X nie zalicza się							X	2
Zbiory opowiadań i reportaży	X nie zalicza się								1
Pamiętniki, dzienniki	X nie zalicza się							X	2
Książka naukowa, popularyzatorska					X				1
Poradnik zawodowy			X		X		X		3
Rozprawy doktorskie/habilitacyjne			X	X	X	X		X	5
Broszura			X	X	X				3
Informator		X		X	X	X	X		5
Instrukcja				X					1
Książka naukowa				X	X	X			3
Wytoczne			X						1
Sprawozdanie				X	X				2
Praca wielośrodkowa		X							1
Album					X				1
Komentarz do					X				1

Bibliograficzne bazy danych i ich rola w rozwoju nauki

II Konferencja naukowa Konsorcjum BazTech

Poznań, 17-19 kwietnia 2013

Typ	RM**	PBN*	BUM	BUT	BU	BUE	Inne	NUKAT (dla książek)	Liczba wystą- pień
Artykuły									
mapy									
Biografia			X		X			X	3
Przewodnik, klu- cze do oznacza- nia					X			X	2
Utwór literacki					X				1
Kalendarz					X			X	2
Nuty					X				1
Praca redaktor- ska			X						1
Śpiewnik							X		1
Wykład							X		1
Norma				X					1
Opracowanie			X						1
Wydawnictwo zwarte				X			X		2

* Wszystkie typy publikacji mają opcję: publikacja recenzowana, publikacja konferencyjna.

** Dla monografii autorstwo + redakcja.

„Niezaliczany” lub „nie zalicza się” oznacza zapis w rozporządzeniu MNiSW o niezaliczaniu typu publikacji do oceny jednostki.

Źródło: Opracowanie własne.

Z powyższej tabeli wynika, że w grupie artykułów zaledwie 14 na 36 (39%) typów/rodzajów występuje w więcej niż 50% grup baz bibliograficznych. Pozostałe rodzaje występują w dwóch lub jednego rodzaju bibliografiach (czasami tylko w dwóch lub jednej bibliotece). Największa „zgodność” występuje w rodzajach: recenzja (100%), publikacja w recenzowanym czasopiśmie zagranicznym (83%) oraz artykuł w czasopiśmie lub serii wydawniczej (83%). Oczywiście można założyć, że wiele z wymienionych kategorii jest zgodnych z zapisami rozporządzenia MNiSW lub z PBN (np. artykuł w czasopiśmie to zapewne i artykuł monograficzny, i oryginalny, i przeglądowy) jednak brak szczegółowej kwalifikacji spowoduje konieczność opracowania odpowiednich programów pozwalających na import danych do PBN jako bazy będącej podstawą oceny jednostek i autorów. W wielu bazach bibliograficznych brak możliwości automatycznego przekształcenia już istniejących opisów spowoduje konieczność ponownego sprawdzania i poprawiania opisów, także pod kątem kwalifikowania podobnych (lub tożsamy) dokumentów zarejestrowanych w bazie PBN. Część wymienionych w tabeli typów/rodzajów budzi wątpliwości z uwagi na formę (np. hasło rzeczowe czy mapa w grupie artykułów), zasady opracowania (np. prace wieloosrodkowe) i być może w części używana jest jako uzupełnienie typu/rodzaju bibliograficznego. Nie jest znana zasada punktowania artykułów w numerach specjalnych czy suplementach czasopism w PBN (brak takiej opcji przy rejestracji publikacji). Być może będzie to realizowane na poziomie zatwierdzania publikacji. Jednak niezbędne jest dookreślenie tej zasady, celem uniknięcia kolejnych różnic i niejasności w punktacji publikacji.

Bibliograficzne bazy danych i ich rola w rozwoju nauki

II Konferencja naukowa Konsorcjum BazTech

Poznań, 17-19 kwietnia 2013

W grupie książek zróżnicowanie jest jeszcze większe — 13 na 51 (25%) typów publikacji występuje w 50% (lub więcej) analizowanych grup bibliografii oraz katalogu NUKAT. Najwięcej wskazań mają: monografie, podręczniki, skrypty, bibliografie, katalogi (z dodaniem w wielu bibliografiach dookreślenia: katalogi wystaw). Tutaj także można zauważyć podobne (zbliżone) kategorie, ale ich ujednoczenie wymaga kolejnych, opisanych wyżej zabiegów.

Dodatkowym elementem utrudniającym poprawną kwalifikację publikacji jest odmienny od baz danych opis tytułów czasopism w wykazach MNiSW. Obok opisów błędnych, zawartych w wykazach opublikowanych przed 2012 r. (w 2012 r. oprócz tytułów na liście podane zostały numery ISSN jednoznacznie identyfikujące czasopismo), pojawiają się tytuły odbiegające od zapisów w bazach danych czy katalogu NUKAT, np. IP Inżynieria Powierzchni — Inżynieria Powierzchni jako poz. 637 na liście MNiSW z roku 2010. Kilka różnych czasopism o takim samym tytule, ale wydawanych przez inne instytucje, nie zostało wystarczająco dobrze zidentyfikowanych z powodu braku ISSN-u, np. Geodezja. Natomiast w wykazie z 2012 r. nie wszystkie numery ISSN są zgodne ze stanem faktycznym.

Każde kolejne rozporządzenie MNiSW modyfikuje zasady lub dodaje następne elementy oceny jednostek i tym samym kwalifikowania publikacji. Mnogość warunków wymaganych przy zaliczaniu publikacji do osiągnięć jednostki powoduje konieczność zmian w bazach bibliograficznych i dalsze zróżnicowanie typów/rodzajów publikacji.

Kwalifikacja dokumentów w bazach światowych na przykładzie Web of Science oraz PubMed

Bazą, na której coraz częściej opiera się ocena jednostek i autorów, jest Web of Science⁶. Dokumenty są w niej kwalifikowane w 38 typach/rodzajach, w tym: artykuły, abstrakty, bibliografie, biografie, książki, rozdziały w książkach, recenzje (książek, wystaw, przedstawień muzycznych, teatralnych, telewizyjnych, radiowych, a nawet programów i sprzętu komputerowego), kalendaria, dyskusje, materiały edytorskie (redakcyjne), fragmenty, listy, abstrakty z konferencji, poezja, materiały konferencyjne, reprints, przeglądy itd. Większość z tych grup dokumentów jest zbliżona do występujących w polskich bazach bibliograficznych, co pozwala na automatyczne odwołania do bazy WoS. Jest to tym bardziej istotne, że w bazie pojawia się coraz więcej publikacji autorów podających afiliację polskiej instytucji (w latach 1945–1960 zarejestrowano w bazie 3 publikacje z polską afiliacją, w latach 1961–1990 jest ich już ok. 95 000, zaś w okresie 1991–2013 ponad 350 000 opisów). Także wytyczne ministerstwa powiększają krąg zależności od bazy WoS — w rozporządzeniu z 2012 r. jako dodatkowy element pojawiają się materiały konferencyjne zarejestrowane w WoS. Liczba cytowań podawanych w ocenie jednostek oparta jest o tę właśnie bazę.

⁶ *Web of Science* [on-line]. 2013 [Dostęp 20.04.2013]. Dostępny w World Wide Web: http://www.bg.agh.edu.pl/PL/index.php?p=bazy_zagr&skin=1.

Baza PubMed⁷ kwalifikuje dokumenty w 77 typach. Są to już wcześniej przywołane: biografie, bibliografie, materiały konferencyjne, artykuły (klasyczne, historyczne, w czasopiśmie, w gazetach), słowniki, abstrakty, materiały redakcyjne, listy, prace popularne, przeglądy, wywiady, wykłady itd. Jednak w bazie tej występują także typy/rodzaje charakterystyczne dla nauk medycznych, m.in. opis przypadku czy konferencja kliniczna, oraz publikacje wyróżnione z uwagi na względy formalne, np. poprawiony i ponownie wydany artykuł, opublikowane erraty, prace zbiorowe, prace rządowe, indeksy periodyczne, raporty techniczne.

Nie podjęto próby przeanalizowania innych baz, gdyż przywołane powyżej w sposób wystarczający charakteryzują rozbieżności wynikające np. z charakteru opisywanych dokumentów w zależności od typu opisywanej przez nie nauki.

Ujednolicenie kwalifikacji dokumentów w skali krajowej

Opisane zróżnicowanie zasad kwalifikowania dokumentów wywołuje dezorientację — nie wiadomo, która z istniejących kwalifikacji jest lub będzie korzystniejsza dla instytucji i jej autorów. Powoduje rozbieżności między różnymi bibliografiami instytucji naukowych w Polsce oraz między bibliografiami ich autorów. Obowiązujące przepisy nie definiują, niestety, wielu pojęć, a tym samym ich zapisy mogą powodować stosowanie różnej interpretacji reguł zawartych w aktach prawnych, co skutkuje zakwalifikowaniem tej samej publikacji do różnych typów/rodzajów. Praca punktowana w instytucji A może nie być punktowana w instytucji B. Dodatkowo część wymagań nie jest w zasadzie weryfikowalna, np. liczba arkuszy wydawniczych czy zamieszczenie lub brak afiliacji autorów w opisywanej publikacji.

Rozwiązaniem powyższego problemu wydaje się szczegółowe opracowanie zasad kwalifikacji na poziomie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz narzucenie jednostkom organizacyjnym ich ścisłego przestrzegania. Może to być zrealizowane przez, jak sugerowała niejednokrotnie Rada Wykonawcza Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich, zespół specjalistów/praktyków powołanych w tym celu. Ujednolicenie powinno objąć także Polską Bibliografię Naukową będącą podstawą oceny jednostek naukowych. Zespół mógłby rozwiązywać na bieżąco różne problemy związane z kwalifikowaniem dokumentów, wynikające ze zmieniających się wymagań (m.in. ministerstwa), jak i pojawiających się nowych form edytorskich. Rozpoczęcie prac nad tworzeniem PBN można potraktować jako krok w kierunku opracowania jednolitej bazy danych, pod warunkiem ujednolicenia zasad opisu bibliograficznego, kwalifikowania dokumentów oraz opracowania mechanizmów weryfikacji danych, a także eliminowania dokumentów zdublowanych w wyniku wprowadzania danych przez jednostki oraz indywidualnie przez autorów, w momencie różnego zakwalifikowania dokumentu i/lub błędów w jego opisie. Niezbędne jest zachowanie (lub nienaruszanie) reguł bibliograficznych przy rejestrowaniu dokumentów nawet przy założeniu bieżącego wykorzystania bibliografii.

⁷ PubMed [on-line]. 2013 [Dostęp 20.04.2013]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/advanced>.

Bibliograficzne bazy danych i ich rola w rozwoju nauki

II Konferencja naukowa Konsorcjum BazTech

Poznań, 17-19 kwietnia 2013

Celowe wydaje się przygotowanie typów/rodzajów dokumentów uwzględniających publikacje charakterystyczne dla różnych nauk (np. technicznych, medycznych, humanistycznych). Częściowym rozwiązaniem są już zalecenia ministerialne, stosujące przy ocenie jednostek odrębne karty oceny dla nauk humanistycznych i społecznych, ścisłych i inżynierskich, nauk o życiu, nauk o sztuce o twórczości artystycznej. Takie rozróżnienie musiałoby jednak znaleźć odzwierciedlenie w Polskiej Bibliografii Naukowej oraz w innych bazach danych. Konieczne byłoby także rozwiązanie sytuacji, gdy autorzy „przypisani” do jednostek np. technicznych publikują prace z zakresu nauk humanistycznych (już teraz pojawia się taka wątpliwość w związku z materiałami konferencyjnymi uznanymi za monografie w grupie nauk humanistycznych, ale nie w grupie nauk ścisłych i inżynierskich). Bibliografie ośrodków naukowych mogłyby, na poziomie „lokalnym”, zachować dotychczasowe zasady podziału dokumentów z możliwością ich automatycznego przekształcania do opisów znormalizowanych na poziomie ogólnopolskim dla celów oceny jednostek i ich pracowników.

Poniżej przywołano zalety i wady utworzenia jednej wspólnej bazy danych, zaprezentowane już wcześniej podczas konferencji w Bydgoszczy, w 2009 roku. Projekt obejmował działanie ośrodków na zasadzie konsorcjum (podobnie jak w przypadku baz bibliograficznych, np. BazTech). Zasady te nie uległy większym zmianom od czterech lat, zwłaszcza w zakresie zalet:

Zalety rozwiązania:

1. Zagwarantowanie jednolitości kwalifikowania tych samych dokumentów, rejestrowanych w bibliografiach, do tych samych rodzajów/typów publikacji we wszystkich opracowywanych wykazach. Może to zapobiec swoistej rywalizacji w zakresie zabiegania o publikowanie materiałów w wybranych, punktowanych wydawnictwach. Jednakowe zasady na poziomie krajowym ułatwią pracę bibliografom przygotowującym wykazy, pod warunkiem opracowania szczegółowych zasad w tym zakresie.
2. Niezwykle ważne są względy ekonomiczne. Opracowanie publikacji tylko raz, w jednej z instytucji należącej do konsorcjum, zapobiegnie powielaniu prac. Prawdopodobnie można by zmniejszyć liczbę osób zatrudnionych przy opracowaniu bibliografii.
3. Wspólna baza umożliwi szybsze rejestrowanie dokumentów. Przy obowiązku opracowania dokumentów z autopsji łatwiejsze stanie się dotarcie do oryginałów publikacji, zwłaszcza materiałów publikowanych jako wydawnictwa własne poszczególnych uczelni.
4. Do opracowania bibliografii będą mogły przystąpić mniejsze ośrodki, które do tej pory tego nie robią, głównie ze względów personalnych. W efekcie baza bibliograficzna mogłaby rejestrować publikacje pracowników wszystkich szkół wyższych w Polsce.
5. Jednolita baza danych i silne konsorcjum instytucji opracowujących może stanowić wystarczającą siłę mogącą wpływać na działania ministerstwa w zakresie tworzenia jednolitych zasad oceny punktowej publikacji.
6. Prawdopodobnie łatwiejsze byłoby pozyskiwanie środków na tworzenie ogólnopolskiej bazy bibliograficznej, przy zakładanym wsparciu np. Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, Konferencji Rektorów Polskich Uczel-

Bibliograficzne bazy danych i ich rola w rozwoju nauki

II Konferencja naukowa Konsorcjum BazTech

Poznań, 17-19 kwietnia 2013

ni Technicznych czy, na polu bibliotekarskim, Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich.

7. Wspólna baza bibliograficzna i tworzące ją jednostki mogą stanowić wystarczającą siłę do opracowania nowych norm i standardów w zakresie opisu publikacji (materiałów) do tej pory pozostających poza poszczególnymi bibliografiami, tak aby utworzyć możliwie najszersze spectrum typów/rodzajów publikacji. Pozwoli to na zachowanie w poszczególnych ośrodkach tradycji opracowywania bibliografii, zapobiegając zbyt gwałtownym zmianom, które mogą być źle odebrane przez przedstawicieli środowisk akademickich, dla których są tworzone.

Należałoby rozważyć:

1. Wykorzystanie Polskiej Bibliografii Naukowej jako bazy służącej powyższemu celom, pod warunkiem m.in. analizy zaproponowanych typów/rodzajów publikacji (np. wyróżnienie materiałów konferencyjnych jako specyficznego typu publikacji, nierejestrowanie publikacji niepełnych, wymagających uzupełnień).
2. Dublowanie prac z wykorzystaniem PBN w związku z wprowadzaniem opisów przez autorów publikacji, a następnie ich weryfikowanie (zatwierdzanie) w sytuacji, gdy taka weryfikacja miałaby objąć także korektę danych bibliograficznych i kwalifikację dokumentów.
3. Wybór koordynatora bazy, którym mógłby być zespół powołany do opracowania zasad kwalifikowania dokumentów.
4. Konieczność wyeliminowania barier mentalnych i przyzwyczajęń zarówno ze strony bibliografów opracowujących, jak i przedstawicieli środowisk, na rzecz których działania te są realizowane.

Bibliografia:

1. GARCZYŃSKA, M. Bibliografie publikacji pracowników państwowych szkół wyższych w Polsce w świetle badań ankietowych. *Przegląd Biblioteczny* 2006, R. 74, z. 1, s. 60–76.
2. GARCZYŃSKA, M. Bibliografie publikacji pracowników szkół wyższych w Polsce. W: *Bibliograficzne bazy danych: kierunki rozwoju i możliwości współpracy: ogólnopolska konferencja naukowa z okazji 10-lecia bazy danych BazTech. Bydgoszcz, 27–29 maja 2009* [on-line]. [Warszawa]: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, K[omisja] W[ydawnictw] E[lektronicznych], 2009 [Dostęp 01.05.2013]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ebib.info/publikacje/matkonf/mat19/garczynska.pdf>.
3. *Indeks określników języka haseł przedmiotowych KABA: stan na 26 kwietnia 2013: określniki formy* [on-line]. 2013 [Dostęp 26.04.2013]. Dostępny w World Wide Web: http://centrum.nukat.edu.pl/index.php?option=com_nuslowkaba&view=sownik&searched=1&allchars=1&char=&etykieta=185&Itemid=157.
4. *Polska Bibliografia Naukowa* [on-line]. 2013 [Dostęp 20.04.2013]. Dostępny w World Wide Web: <https://pbn.nauka.gov.pl/>.
5. *PubMed* [on-line]. 2013 [Dostęp 20.04.2013]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/advanced>.

Bibliograficzne bazy danych i ich rola w rozwoju nauki

II Konferencja naukowa Konsorcjum BazTech

Poznań, 17-19 kwietnia 2013

6. *Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 lipca 2012 roku w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym*. Dz.U. 2012, poz. 877.
7. *Web of Science* [on-line]. 2013 [Dostęp 20.04.2013]. Dostępny w World Wide Web: http://www.bg.agh.edu.pl/PL/index.php?p=bazy_zagr&skin=1.

Garczyńska, M. Bibliograficzne bazy danych w ocenie pracowników i jednostek szkół wyższych w Polsce. W: Bibliograficzne bazy danych i ich rola w rozwoju nauki. II Konferencja naukowa Konsorcjum BazTech, Poznań, 17-19 kwietnia 2013 [on-line]. Stowarzyszenie EBIB, 2013 [Dostęp: 30.08.2013]. Materiały konferencyjne EBIB, nr 24, Dostępny w World Wide Web: http://open.ebib.pl/ojs/index.php/Mat_konf/article/view/24/. ISBN 978-83-63458-06-5.